

KNNV

Vogelwerkgroep

De Bevelanden

Mededeling no. 29

**Groene Spechten inventarisatie in de
“Zak van Zuid Beveland”**

2006

(Provincie Zeeland)

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Beschrijving onderzoeksgebied	4
Het weer in het broedseizoen van 2006	5
De Groene Specht	6
Voorkomen in Zeeland	7
Werkwijze	8
Resultaten	9
Dankwoord	12
Literatuurlijst	13

Inleiding

Tijdens de kerngroepvergadering in september 2005 is het idee ontstaan om jaarlijks een of meerdere kwetsbare of interessante vogelsoorten (meestal soorten van de rode lijst) wat meer aandacht te geven. Dit in de vorm van een gerichte inventarisatie naar de gekozen doelsoort. Het zullen soorten worden die voor iedereen eenvoudig herkenbaar en te inventariseren zijn. Deze gerichte inventarisaties zijn nodig omdat uit de reguliere waarnemingen vaak wat weinig structurele informatie te halen valt. Zodoende kan een beter beeld worden verkregen van de verspreiding en het voorkomen van enkele zorgelijke soorten op de Bevelanden.

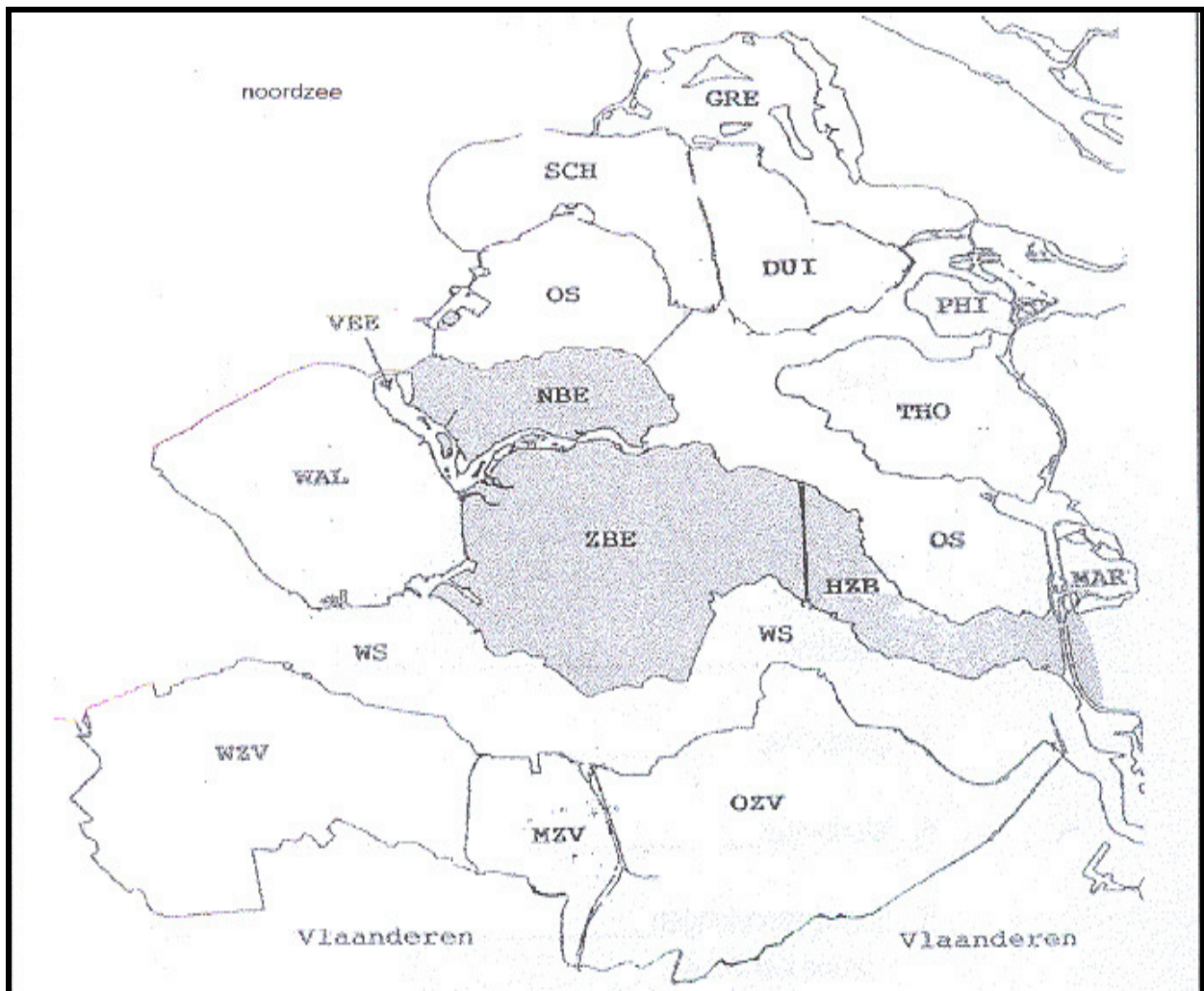
De uitkomsten van deze inventarisaties kunnen vergeleken worden met eventuele eerdere aantalschattingen of inventarisaties, maar zijn ook van grote waarde in de toekomst. De resultaten gaan naar ons eigen vogelwerkgroeparchief maar ook naar SOVON die deze soort informatie graag heeft om de landelijke situatie beter in kaart te brengen.

Voor 2006 is er gekozen voor de Groene Specht. Een soort die zich in het voorjaar goed laat zien en vooral laat horen door zijn bekende lachende *kluuh-kluuh* geluid.

Beschrijving onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied “De Zak van Zuid Beveland” bevindt zich in het zuidelijke gedeelte van de Bevelanden en beslaat zo’n 100 vierkante kilometer. De noordelijke grens van het gebied is de A58 beginnende vanaf Eversdijk tot aan de afslag 36 nabij Heinkenszand. De westgrens is de Sloeweg tot aan de Kerncentrale nabij Borsele. De zuidelijke grens van het gebied tot aan Eversdijk bestaat uit de Westerschelde dijk. Dit gebied bestaat uit de volgende atlasblokken; 48-35-, 48-36, 48-37, 48-45, 48-46, 48-47, 48-55, 48-56 en 48-57.

Het Noordelijke en Westelijke gedeelte van het onderzoeksgebied (tegen de A58 en de Sloeweg) bestaat grotendeels uit akker en grasland op jonge zeeklei. In het centrale gedeelte en vooral rond het dorpje Nisse is nog veel karakteristiek oudland te vinden, variërend van oude poelgronden, hoogstam boomgaarden en het Heggenreservaat. Juist ook daar zijn de bekende Zeeuwse bloemdijken te vinden beplant met oude populieren en rijke kruidengroei. In het zuidelijke en oostelijke gedeelte wordt in de polders naast akkerbouw ook veel fruitteelt bedreven en in mindere mate veeteelt.

Het weer in het broedseizoen van 2006

Het weer is enorm van invloed op de zang en balts activiteit van vogels en natuurlijk ook om als vogelaar naar buiten te gaan. Harde wind, lage temperaturen en veel neerslag zijn vaak een belemmerende factor om er op uit te gaan, hetgeen van invloed is op de volledigheid van de inventarisatie.

Januari was vrij rustig droog en zonnig maar wel was het koud met een gemiddelde temp. van 1.5 graden boven nul en 22 vorstdagen. De koudste maand sinds 1997.

Februari startte rustig maar koud daarna volgde een periode van wisselvallig en zacht weer en eindigde met winterse koude en sneeuw. De gemiddelde temperatuur was normaal met zo'n 3 graden. Februari was ook somber met maar weinig zonneschijn.

Maart was koud tot zeer koud voor de tijd van het jaar. De gemiddelde temp. was 4 graden en had 19 vorstdagen. De laatste week knapte het op en werd de temperatuur weer wat hoger.

April was vrij zacht en erg wisselvallig met een gemiddelde temperatuur van 9.0 graden. Toch was het vrij zonnig met zo'n 202 uren zon. Met 30 mm regen was april droog.

Mei had dit jaar twee totaal verschillende gezichten. De eerste helft van de maand was onder invloed van een standvastig hogedrukgebied zeer zonnig, droog en zeer warm. Daarna maakten depressies de dienst uit en was het uitermate wisselvallig en de gemiddelde temperatuur was normaal met 14.5 graden. De zon scheen zo'n 200 uur en er werd 80 mm neerslag afgetapt.

Juist in de periode dat de Groene Spechten geïnventariseerd werden was het weer vaak koud en winderig. Ochtenden met goede omstandigheden waren slechts spaarzaam te vinden. Ook de winter voorafgaande aan dit onderzoek was van invloed op de inventarisatie.

Aangezien de Groene Specht erg gevoelig is voor vorst en sneeuw zullen de winterse omstandigheden van afgelopen winter zeker van invloed zijn op de populatieomvang in het onderzoeksgebied.

De Groene Specht

De Groene Specht (*Picus viridis*) is een uitgesproken standvogel die zich in het voorjaar goed laat zien en vooral laat horen door zijn bekende lachende geluid.

De man een luide, lachende reeks van 8-10 kluuh-kluuh-kluuh-klu klanken iets dalend in toonhoogte en op het eind iets versnellend, de vrouw roept een ijler maar minder piepend pluu- pluu-pluu-pluu- plu. Vaak roepen man en vrouw naar elkaar in hun territorium.

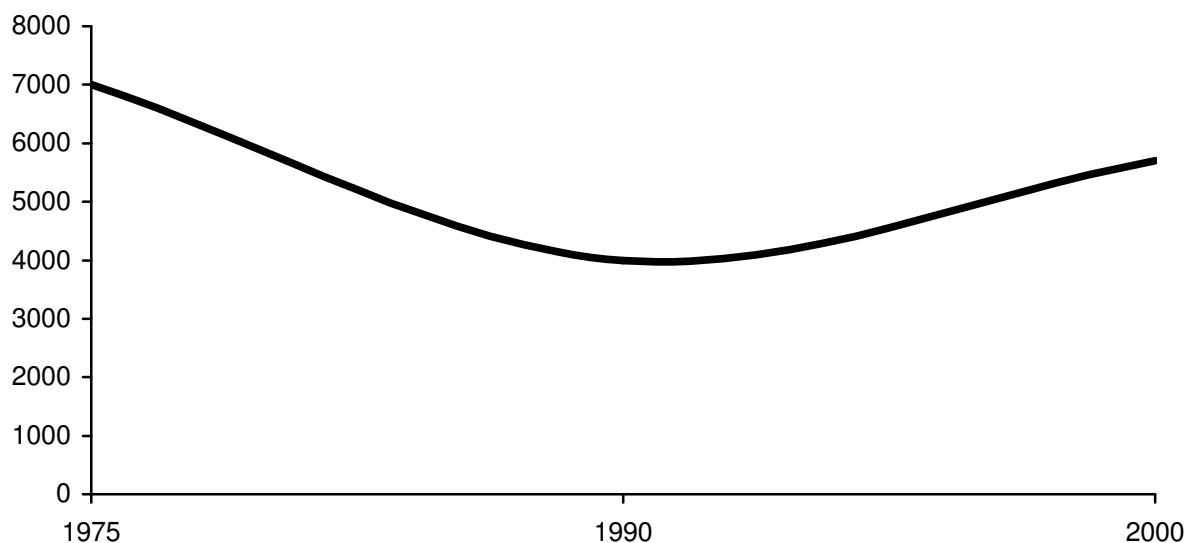
De Groene Specht is een uitgesproken standvogel van open loofbossen, boomgaarden, parken, grote tuinen en half open cultuurlandschappen met weiden en bomen. In Europa is de Groene Specht een weid verspreide broedvogel van Spanje tot bijna aan de poolcirkel. Bijna de helft van de Europese broedpopulatie (670.000 paar) exclusief Rusland broedt in Frankrijk.

Als broedplaats verkiest hij graag een zelf uitgehakte nestholte in een loofboom. Vanwege zijn zwakke snavel verkiest hij het liefst bomen met een zachte structuur, rottend hout of andere zachte delen. In het nest legt zij 5-7 eieren die door beide ouders zo'n 19 dagen bebroed worden. De jongen vliegen na 18-21 dagen uit. Het voedsel bestaat bijna uitsluitend uit mieren en hun broed die hij op de grond verzamelt. Dit het liefst in grazig, niet te hoog of te dicht gras. In Zeeland word de gele en zwarte wegmier veel gegeten. Tijdens strenge winters als de grond bevroren is kan de populatie grote verliezen lijden door voedselgebrek.

De Groene Specht is na de Grote Bonte de meest voorkomende spechtensoor in Nederland. De geschatte broedpopulatie is zo'n 5000 paar (SOVON 2002). Midden jaren zeventig was de populatie zo'n 7500 broedpaar. Daarna zette zich een daling in met als dieptepunt 3000 paar midden jaren tachtig. Vanaf deze tijd is er vooral in Zeeland een duidelijke toename te zien. Terwijl er in het midden van het land, het rivierengebied, Brabant en Limburg een verdere afname werd vastgesteld. Dit is waarschijnlijk het gevolg van de achtergang van de populatie rode bosmier in de vergraste bossen als gevolg van overbemesting. Maar dit is slecht gissen. De werkelijke oorzaak is tot nu toe nog niet bekend, maar brengt de soort wel op de rode lijst.

Aantalverloop Groene Spechten in Nederland (1975-2000)

(bron: SOVON 2002)

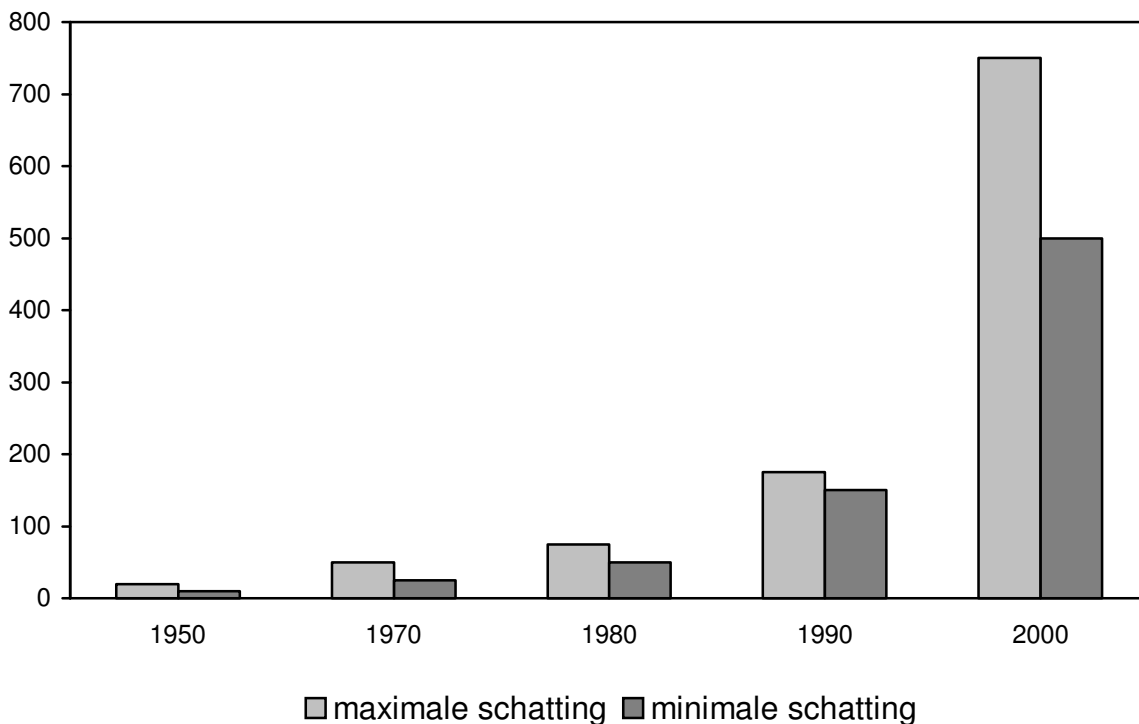
Voorkomen in Zeeland

In de duinstreek van Schouwen en Walcheren is de Groene Specht al lange tijd een gewone broedvogel. Buiten de duinstreek vormde de Oost Zeeuws-Vlaamse grensstrook lange tijd een aaneengesloten broedgebied. Rond het midden van de vorige eeuw vestigde de Groene Specht zich op Zuid Beveland (1949) naast dit broedgeval in Kapelle-Biezelinghe werden er ook elders dat jaar op de Bevelanden één tot twee broedgevallen vastgesteld. Sindsdien vond er hier een gestage toename plaats. Elders in Zeeland bleef het voorkomen beperkt tot enkele geïsoleerde plekken op Schouwen en Zeeuws Vlaanderen.

In de jaren tachtig bleef het aantal Groene Spechten toenemen in Zeeland (175) dit in tegenstelling tot delen van Oost Nederland waar de aantallen sterk afnamen. Waarschijnlijk werd dit veroorzaakt door een combinatie van zachte winters en gunstige voedselomstandigheden. Zeker ook zal de aanplant van bos(jes) en de karakteristieke populierenaanplant op dijken van na de watersnoodramp van invloed zijn geweest. In de meeste nieuwe bosaanplanten vestigde de soort zich na zo'n twintig tot dertig jaar. Vooral de combinatie van singels en erfbeplanting (broedgelegenheid) naast polderwegen en boomgaarden en natuurlijk ook de populieren opstand en de grazige dijkellingen (foerageergelegenheid) doen de soort erg goed. Alhoewel de laatste jaren dijken met oude houtopstand bijna zijn verdwenen.

Globale toename Groene Specht in Zeeland (1950-2000)

(Broedvogels van Zeeland en SOVON 2002)

Werkwijze

De inventarisatie van Groene Spechten is min of meer volgens de Handleiding Broedvogel Monitoring Project van SOVON uitgevoerd (van Dijk 1996). Dit houdt in dat tussen de datumgrenzen van 15 maart en 31 mei, dit bij voorkeur in de maanden maart en april, het onderzoeksgebied twee tot driemaal (BMP B) in de ochtenduren vanaf zonsopgang tot 6 uur er na is doorkruist. Deze tellingen zijn allen op de fiets of te voet uitgevoerd.

Alle waarnemingen zoals roep, paar of individu in broedbiotoop en bezoek aan de nestholte werden op veldkaarten ingetekend. En vervolgens thuis op de soortkaart verder verwerkt. Eventueel aangevuld met losse waarnemingen. Al deze soortkaarten met informatie werden verzameld en verder geïnterpreteerd en uitgewekt. Tot onder andere dit rapport.

Inventariseren in proefvlakken

Handleiding Broedvogel Monitoring Project

Inventarisatie *begin maart tot eind april*

Datum grens *15 maart-31 mei*

Methode Minimaal twee tel ronden tussen de datumgrenzen. Meeste roep activiteit in maart april (vooral in de ochtend)

Alle waarnemingen noteren zoals roep, balts, paar of individu in broedbiotoop en bezoek nestholte.

Interpretatie Nestvondst of nest indicerende waarnemingen; anders één waarneming vereist tussen de datum grenzen. Fusie afstand 1000 meter.

Bijzonderheden *roep van man en vrouw lijken sterk op elkaar.*

snelle verplaatsing over vele honderden meters is mogelijk.

Resultaten

In totaal werden er in het onderzoeksgebied “de Zak van Zuid Beveland” 105 paar Groene Specht vastgesteld. Waarbij vermeld moet worden dat niet iedereen volgens de vastgestelde methodiek te werk is gegaan en dat in enkele gevallen de deelgebieden niet geheel dekkend zijn afgewekt. Het daadwerkelijke aantal mag dan ook worden geschat op zo’n 130 broedpaar.

In 1984-91 werden tijdens de inventarisaties van de Provincie Zeeland slechts een tiental Groene Spechten aangetroffen in het onderzoeksgebied. Inmiddels zijn Groene Spechten in elk geschikt biotoop te horen en te vinden. De soort is in het onderzoeksgebied de Grote Bonte Specht voorbij gestreefd. Van Grote Bonte Spechten werden in 2000 slechts half zoveel territoria als Groene spechten geregistreerd, schreef Mark Hoekstein in het rapport “Broedvogels van de Zak van Zuid-Beveland” (2000). De dichtheden per atlasblok varieerden toen van 0 tot 1.8 paar/100 ha., met een gemiddelde van ca. 0.9 paar/100 ha.

In dat rapport zijn de resultaten met behulp van een territoriumkaart per atlasblok aangegeven. Wat de mogelijkheid biedt om deze resultaten met de uitkomst van de inventarisatie van 2006 te vergelijken. In 2000 zijn door Mark Hoekstein niet alle atlasblokken in ons onderzoeksgebied bezocht. Zodoende zijn atlasblok 48-36 (14) en 48-47 (14) niet opgenomen in de onderstaande tabel.

Aantalvergelijking per atlasblok 2000-2006

atlasblok	48-35	48-37	48-45	48-46	48-56	48-57
2000	14	40	7	46	3	0
2006	17	26	5	23	5	1
trend	+3	-14	-2	-23	+2	+1

Uit bovenstaande gegevens zou men kunnen concluderen dat het wat minder goed ging met de Groene Specht in 2006 of zelfs dat het aantal sterk is afgenomen in vergelijking met 2000.

Maar dat is een conclusie die ik niet durf te trekken. Want hierbij moeten een aantal zaken vermeld worden die mogelijk de inventarisatie negatief hebben beïnvloed namelijk:

- De winter voorafgaande aan de inventarisatie was niet enorm streng maar telde wel een groot aantal vorstdagen. Dus mogelijk zijn er door voedselgebrek de nodige verliezen opgetreden.
- Het weer ten tijde van de inventarisatieperiode was vaak niet optimaal wat mogelijk de trefkans voor de Groene Spechten heeft verkleind.
- En niet iedere inventariseerder is met dezelfde methodiek te werk gegaan

Dankwoord

Zeer dankbaar ben ik de volgende personen die de bossen, dorpen, parkjes en polders zijn ingetrokken om de Groene Spechten te inventariseren; Niek Oele, Jeanet Wisse, Ton Stapels, Wannes Castelijns, Peter Boelee en Andre Hannewijk.

Maar natuurlijk ook de mensen die geen lid zijn van onze vogelwerkgroep maar net zo enthousiast meetelden namelijk; Hanneke van Mameren en Mieke Tinge.

Ook wil ik Mark Hoekstein bedanken voor het kritisch doornemen van dit rapport en de toestemming voor het gebruik van oude gegevens uit het rapport Broedvogels in De Zak van Zuid Beveland (2000).

En natuurlijk niet te vergeten Addy en Rini Snoep voor de vermenigvuldiging van dit rapport.

Tenslotte.....

Is na het lezen van dit rapport uw interesse gewekt en heeft u zin om komend seizoen ook wat telwerk te verrichten neem dan gerust eens contact op met mij.

Niels de Schipper
E-mail: nielsde@zeelandnet.nl
Telefoon: 0113-343304

Literatuurlijst

Bijlsma R.G., Hustings F. & Camphuysen C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifana van Nederland 2). GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.

Van Dijk A.J. & Husting F. 1996. Broedvogelinventarisatie Kolonievogels en Zeldzame Soorten (handleiding Landelijk Soortenonderzoek Broedvogels). SOVON, Beek-Ubbergen.

Van Dijk A.J. 1996. Broedvogels inventariseren in proefvlakken. SOVON, Beek-Ubbergen.

Hoekstein M. 2000. Broedvogels van de Zak van Zuid Beveland in 2000. Sovon-inventarisatie rapport 2000/28. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000 Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Vergeer, J-W. & G. van Zuylen 1994. Broedvogels van Zeeland. Uitgeverij KNNV / Stichting Uitgeverij SOVON.

Internetsites

KNMI, de Bilt, www.knmi.nl